

Riksdagens protokoll 1999/2000:81

Fredagen den 17 mars

Kl. 9.00 – 10.36

12.00 – 12.01

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 10 mars.

2 § Meddelande om frågestund

Förste vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 23 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Statsrådet Ingela Thalén, försvarsminister Björn von Sydow, näringsminister Björn Rosengren, statsrådet Britta Lejon och statsrådet Lars-Erik Lövdén.

3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1999/2000:236

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:236 av Karin Svensson Smith (v) om interneringsläger under andra världskriget.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är svårigheter att hitta en debattdag som passar såväl statsrådet som interpellanten.

Stockholm den 8 mars 2000

Statsrådsberedningen

Enligt uppdrag

Per Virdesten

Rättschef

Interpellation 1999/2000:280

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:280 av Lennart Daléus (c) om livskraft i hela landet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsanhopning, budgetförhandlingar och möte i EU-nämnden.

Stockholm den 14 mars 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Interpellation 1999/2000:270

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:270 av Ulla-Britt Hagström om högskoleutbildningen.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 mars 2000.

Skälet till dröjsmålet är beredningen inom departementet.

Stockholm den 13 mars 2000

Utbildningsdepartementet

Thomas Östros

Interpellation 1999/2000:282

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:282 av Sten Andersson (m) om svenska hamnars konkurrensförmåga.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 9 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är att det inte finns ytterligare tid för interpellationssvar den 21 mars, stor arbetsanhopning den 27 mars, minister- rådsmöte den 28 mars och den 4 april samt tjänsteresa den 7 april.

Stockholm den 8 mars 2000

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:293

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:293 av Birgitta Wistrand (m) om Tullinge flygplats.

Interpellationen kommer att besvaras den 11 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är stor arbetsanhopning den 27 mars, minister- rådsmöte den 28 mars.

Stockholm den 14 mars 2000

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:276 av Per-Richard Molén om bilskrotningsdirektivet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000.

Skälet till dröjsmålet är att ministern inte kunnat finna en debattdag dessförinnan som passar både interpellanten och honom.

Stockholm den 14 mars 2000

Miljödepartementet

Enligt uppdrag

Kathrin Flossing

Expeditions- och rättschef

Interpellation 1999/2000:230

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:230 av Ulla-Britt Hagström (kd) om alkoholinförsel.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000 tillsammans med interpellation nr 1999/2000:260.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. stor arbetsanhopning, budgetförhandlingar och möte i EU-nämnden.

Stockholm den 13 mars 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Nils Dexe

Enligt uppdrag

Interpellation 1999/2000:260

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:260 av Elver Jonsson (fp) om införselreglerna för alkohol.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000 tillsammans med interpellation nr 1999/2000:230.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. stor arbetsanhopning, budgetförhandlingar och möte i EU-nämnden.

Stockholm den 13 mars 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Nils Dexe

Enligt uppdrag

Interpellation 1999/2000:274

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:274 av Rolf Gunnarsson (m) om bensinskatten.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Skälet till dröjsmålet är bl.a. stor arbetsanhopning, budgetförhandlingar och möte i EU-nämnden.
Stockholm den 13 mars 2000
Finansdepartementet
Bosse Ringholm
Nils Dexe
Enligt uppdrag

Interpellation 1999/2000:286

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:286 av Per-Richard Molén (m) om Vasakronan.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000.

Skälet till dröjsmålet är bl.a. stor arbetsanhopning, budgetförhandlingar och möte i EU-nämnden.

Stockholm den 13 mars 2000

Finansdepartementet

Bosse Ringholm

Nils Dexe

Enligt uppdrag

Interpellation 1999/2000:281

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:281 av Lars Elinderson (m) om destruktion av slakteriavfall.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 13 mars 2000

Jordbruksdepartementet

Margareta Winberg

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:290

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:290 av Caroline Hagström (kd) om behandling av ekologiskt uppfödda djur.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000.

Skälet till dröjsmålet är utlandsresor.

Stockholm den 13 mars 2000

Jordbruksdepartementet

Margareta Winberg

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditionschef

Interpellation 1999/2000:279

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:279 av Sten Andersson (m) om svensk flykting- och integrationspolitik.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 13 mars 2000

Utrikesdepartementet

Maj-Inger Klingvall

Interpellation 1999/2000:277

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:277 av Cristina Husmark Pehrsson om tillsynen av äldreboende.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 mars 2000.

Skälet till dröjsmålet är att jag ej kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 14 mars 2000

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:287

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:287 av Lars Gustafsson om folkhälsoarbetet.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 mars 2000.

Skälet till dröjsmålet är att jag ej kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 14 mars 2000

Socialdepartementet

Lars Engqvist

Interpellation 1999/2000:253

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:253 av Sten Tolgfors (m) om FN-mandat för EU:s krishantering.

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 maj 2000.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 14 mars 2000

Utrikesdepartementet

Anna Lindh

Till riksdagen

Interpellation 1999/2000:285 av Harald Bergström (kd) om bemyndigandesystem vid fördelning av medel för regionalpolitiska åtgärder.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 4 april 2000.

Skälet till dröjsmålet är att det inte finns ytterligare tid för interpellationssvar den 21 mars, stor arbetsanhopning den 27 mars, minister- rådsmöte den 28 mars och den 4 april samt tjänsteresa den 7 april.

Stockholm den 13 mars 2000

Näringsdepartementet

Björn Rosengren

Enligt uppdrag

Dag Ekman

Expeditionschef

Svar på
interpellationer

4 § Svar på interpellation 1999/2000:244 om samerna

Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Bästa åhörare på läktaren! Ewa Larsson har frågat statsrådet Laila Freivalds om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att stoppa rasistiska övergrepp och hets mot samer i Sverige. Bakgrunden är, som Ewa Larsson uttrycker det, ”de alltmer uppenbara rasistiska tendenserna mot samer”, t.ex. dekalen ”Rädda vargen – skjut en same”. Den problembild som anges i interpellationen är sådan att jag bör svara på den. Jag vill i detta sammanhang även påminna om det frågesvar som justitieministern gav Ewa Larsson i november 1999. Frågan gällde vilka åtgärder som justitieministern avsåg att vidta för att lagen om hets mot folkgrupp även ska omfatta hets mot samerna.

I sin interpellation påpekar Ewa Larsson helt riktigt att regeringen i propositionen *Nationella minoriteter i Sverige* (prop. 1998/99:143) föreslagit att riksdagen godkänner att Sverige ratificerar ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter och stadgan om landsdels- och minoritetsspråk. Efter det att propositionen bifallits av riksdagen den 2 december 1999 kunde Sverige ratificera de båda konventionerna den 9 februari i år.

Eftersom samerna är en av de nationella minoriteterna i vårt land har regeringen ett ansvar att vidta åtgärder mot diskriminering av denna grupp. Det bör dock tilläggas att det inte är genom ratificering av ramkonventionen m.m. som regeringen ansvarar för att rasism och hets mot samerna inte får förekomma i Sverige i dag. Detta skydd har funnits sedan lång tid tillbaka, och regeringen har gjort bedömningen att gällande lagstiftning uppfyller de krav som ställs i ramkonventionen vad gäller skydd mot diskriminering av nationella minoriteter.

Brottet hets mot folkgrupp begås när någon, i uttalande eller annat meddelande som sprids, hotar eller uttrycker missaktning för folkgrupp eller annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung eller trosbekännelse (16 kap. 8 § brottsbalken). Om gärningen begås genom tryckt skrift, i radio- eller TV-program eller vissa andra liknande tekniska upptagningar ska gärningen

bedömas som tryckfrihetsbrott (7 kap. 4 § elfte stycket tryckfrihetsförordningen) respektive yttrandefrihetsbrott (5 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen). I de senare fallen är preskriptionstiden betydligt kortare.

Samer har bedömts vara en grupp av sådana personer som skyddas av bestämmelserna hets mot folkgrupp. Beträffande den händelse som Ewa Larsson refererar till hade preskriptionstiden gått ut. Preskriberade brott kan naturligtvis inte åtalas. För närvarande pågår dock en översyn av bl.a. preskriptionstiden för tryckfrihetsbrott. En parlamentariskt sammansatt kommitté ska analysera och ta ställning till om de preskriptionstider som gäller för tryckfrihets- respektive yttrandefrihetsbrott bör förlängas.

Hot och andra övergrepp mot samer är straffbara på samma sätt som om de begås mot andra brottsoffer. Vid bedömningen av ett brotts straffvärde ska enligt gällande lagstiftning motivet till brottet alltid vägas in. Det ska betraktas som en försvårande omständighet om ett motiv för brottet varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse eller annan liknande omständighet (29 kap. 2 § sjunde stycket brottsbalken).

Som framgår av min redogörelse finns det ett tämligen omfattande regelverk vad gäller skydd mot diskriminering och brott riktade mot personer med anspelning på etniskt ursprung. Jag är lika upprörd som Ewa Larsson över den synnerligen osmakliga dekalen. Tonen mellan samer och icke samer i framför allt Norrlands inland har skärpts. Det handlar om ökade spänningar som har sin bakgrund i jakten, fisket, marken och andra naturresurser. De bottnar i kampen och viljan att kunna leva och försörja sig i sin hembygd. Dessa ökade spänningar kan inte angripas lagstiftningsvägen. Här krävs andra insatser. Jag har för avsikt att inleda ett arbete som bl.a. syftar till att minska konflikter och spänningar mellan samer och icke samer. Detta har jag också redovisat i ett tidigare frågesvar till Ewa Larsson i januari i år.

Anf. 2 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Tack för svaret på interpellationen. Välkomna kära åhörare!

Det är nu ganska precis ett år sedan dekalen ”Rädda en varg – skjut en same” blev åtalad. Svaret på frågan som jag ställde till justitieministern när det blev klart att åtalet lades ned var att justitieministern kände till att ärendet skulle bli överprövat. Ärendet blev sedermera överprövat. Sedan lades målet ned därför att preskriptionstiden hade gått ut.

Det är mycket otillfredsställande att vi funderar på vilken typ av lagstiftning som ska gälla för ett åtal. Det första flagranta misstaget vara att ärendet lades ned. Det tyder på att någonting inte står riktigt rätt till med vår lagstiftning, eller kanske snarare tolkningen av lagstiftningen. Vad vet jag? Jag är lekman på lagstiftningens område. Jag är bara en enkel samhällsvetare. Men jag kan se att tendensen i samhället är oroande.

I svaret på interpellationen säger jordbruksministern att man ska se över lagstiftningen. Jag tycker att det är väldigt bra och inte en minut för tidigt. Jag hoppas att det snart blir ett resultat. Annars kan man ju trycka upp vilka dekaler som helst och lägga dem i byrålådan för att sedan sätta

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

upp dem ett år efteråt – och allt är lagligt. Så är ju inte lagstiftningen tänkt, menar jag.

Sedan säger jordbruksministern också att det krävs andra insatser för att komma åt den alltmer ökade rasismen när det gäller just samer. Uttrycken för den här rasismen kan vara svåra att förstå här nere i Stockholm. Men ju högre upp i landet vi kommer, desto mer skärps tonen.

För något år sedan var jag själv ute med kvinnliga jägare norr om Östersund. På nattkröken kom det fram synpunkter och ord som jag inte trodde var möjliga. Det fanns inte utrymme för någon diskussion utan bara för frågor från min sida om var allt detta härstammar ifrån.

Då kommer jag till nästa punkt, nämligen vår bristande historiska kunskap om vår ursprungsbefolkning. Varken mina barn, jag eller mina föräldrar har fått någon riktig utbildning. Här krävs en nationell insats, en nationell folkbildning och ett nationellt samarbete. Varför ska detta ta så lång tid? Beror det på frågans komplexitet?

Herr talman! I går kväll hade jag tillfälle att äta middag med chefen för Arbetets museum som berättade att man är på gång att genomföra en stor informationskampanj på tio olika museer i Sverige samtidigt om integrationen i Sverige och om invandrades betydelse. Man startar med den politiska invandringen av greker eftersom det blir svårt när man går längre tillbaka. Inte ens mina förfäder vallonerna fick vara med. Och går man ännu längre tillbaka och tittar på jordbrukarnas invandring och börjar tolka vad vår kristna religion har haft för betydelse för det som faktiskt pågår och de stämningar som finns i dag, blir det väldigt svårt.

Är det just svårigheten i den här frågan som gör att vi inte kommer i gång med en nationell utbildningskampanj? Det handlar alltså om skolan, utbildningsutskottet, kulturutskottet, justitieutskottet och konstitutionsutskottet. Vi måste kanske ändra våra presstödsregler när det gäller vår ursprungsbefolkning. Är det just den här komplexiteten som gör att vi aldrig kommer i gång? Det skulle jag gärna vilja ha ett svar på nu.

Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Frågan är inte om det ska tillsättas en utredning om en översyn av preskriptionstiderna – den finns redan. Den är parlamentariskt sammansatt. Där finns olika intressen och partier representerade. Vi får hoppas att det leder fram till att det blir en bättre ordning än den som vi har upplevt.

Sedan gäller det frågan i dess lite vidare perspektiv. Jag tycker kanske att det är väl så viktigt att ta upp. Jag har inget bra svar på Ewa Larssons fråga varför det tar så lång tid. Arbetets museum tar nu initiativ till en landsomfattande kampanj för invandring och integration. Det tycker jag är mycket bra. Det är en annan del av de problem vi har i Sverige. Men varför gör inte något museum detta när det gäller samerna?

Jag känner inte sanningen. Jag kan bara tolka den så att vi genom historien inte har sett samerna som vår ursprungsbefolkning. Vi har inte lärt om dem. Vi har lärt våra barn i skolan om andra befolkningar, om indianer, inuiter och andra befolkningsgrupper. Men samerna har på något vis varit en parentes i vår historia.

Nu är det dags att lyfta fram och synliggöra att också Sverige, Norge, Finland och Ryssland har en ursprungsbefolkning. Det försöker jag göra, men det är ju inte bara jag som har ansvaret. Sametinget har t.ex. också

ett informationsansvar. Vi vet att det finns problem där. De kan kanske inte ta det ansvaret fullt ut just nu, men de kommer säkert att kunna göra det längre fram. Jag aviserade redan i budgetpropositionen för det här året att detta kommer. Vi håller just nu på att se efter hur en sådan informationsinsats, -kampanj eller vad vi nu ska kalla den kan finansieras. Jag menar att den är nödvändig. Den bör rikta sig både till allmänheten och till våra skolor. De konflikter som nu har accentuerats, inte minst på grund av den debatt som har uppstått i ILO-konventionens spår, gör att vi måste reda ut begreppen. Vi måste klara ut vad samerna är, deras historia och möjligen också deras rättigheter nu och framöver.

Vi arbetar på det viset på mitt departement med den här frågan.

Anf. 4 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Vi i Miljöpartiet är gärna med och hjälper till att arbeta med den här frågan. Ett sätt är att föra den här interpellationsdebatten i dag, men det finns många andra sätt. Vi vill verkligen dra vårt strå till stacken. Vi tycker att detta är utomordentligt allvarligt. Vi ser problemen.

Trolldomsprocesser, myter, helande och modern samisk identitet är ett alldeles utmärkt litet häfte som Ursprungsbefolkningsdelegationen har gett ut. Här finns många gamla myter, och här finns också vår samhällsliga skuld. På s. 85 kan man t.ex. läsa om den historiska orsaken till det samiska kollektivets splittring. Det står att den svenska staten i sin lagstiftning har splittrat samerna i renskötande samer och icke renskötande samer. Det har ända sedan 1886 funnits en lagstiftning för renskötande samer, medan andra samer har lämnats utanför.

Vi måste också öppet erkänna vår skuld till att det ser ut som det gör i dag. Det är helt enkelt vårt fel. Vi lät de jordbrukare som invandrade till norra Sverige ta över marken eftersom de brukade jorden. Den som inte brukade jorden och hade en annan kulturell och religiös syn på ägande av mark ansågs icke värdig att vara kvar. Den skulden måste vi också göra upp med.

När det gäller Museisverige och varför man inte kan hantera den här frågan, varför inga initiativ kommer, kan jag säga att norra Museisverige väntar. De väntar på att regeringen ska ta initiativ. De klarar inte heller ut det här själva.

Anledningen till det är att man inte vet var man ska sätta den historiska gränsen när det gäller frågan om hur man ska lägga upp en kunskapsbyggnad, en informationskampanj. Ska gränsen sättas vid 1600-talet eller ska man gå längre tillbaka? Det finns en längtan att sätta den så nära vår egen tid som möjligt, för då blir allting mycket enklare.

Den här frågan är inte enkel. Därför kan vi inte jobba på det sättet, och därför behöver norra Museisverige, läns museerna, stöd och hjälp för att lägga upp en kunskapsbyggnad och ett samarbete.

Jag tycker inte om när man skyller på Sametinget. Miljöpartiet har nyss fått en motion om ett samiskt centrum här i Stockholm avslagen i kulturutskottet med hänvisning till att det är något som Sametinget ska ta hand om. Men andra informationscentrum tar vi nationellt ansvar för. När det gäller t.ex. Svenska Institutet, som står för information om svensk litteratur utomlands, tar vi ett nationellt ansvar. Men så fort det kommer till samernas rättigheter ska de själva ta ansvar till en ännu blygsam ekonomisk penning, om man jämför med vad t.ex. Norge ger till sin

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

ursprungsbefolkning. Där har vi mycket att hämta in. Jag trodde att pengar fanns avsatta i minoritetsbetänkandet för en nationell informationskampanj. Jag trodde inte att pengarna var problemet.

När det gäller vår kunskap om t.ex. indianer fick vi ju se en massa filmer när vi växte upp, eller hur? Vi hade också serietidningar om indianer. Då måste man fundera över om man ska ha ett särskilt, öronmärkt filmstöd för samisk filmproduktion. Nej, har regeringen sagt. Åse Kleve-land sade på filmfestivalen i Göteborg att samerna får konkurrera på precis samma villkor som alla andra. Men de har ju inte samma villkor – alltså är det inte en rättvis konkurrens.

Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Man kan ju alltid diskutera hur mycket en regering och en riksdag ska styra, t.ex. när det gäller frågan om var vi ska börja historien. Att säga att man börjar så nära som möjligt är att göra det lätt för sig, för där vet vi ju vad som har hänt. Det är betydligt svårare om vi ska gå tillbaka, eftersom de stora problemen med att veta hur det var och hur det började finns där. Jag är inte säker på att vi ska sätta upp någon nationell tidsgräns för när samernas historia ska börja berättas.

När det gäller informationssatsningen har vi gjort en förstudie, så vi har en ram. Men pengar är alltid ett problem. Det borde Ewa Larsson, som numera ingår i regeringsunderlaget och i dagarna förhandlar om dessa slantar, veta. De är alltid ett problem, och det ska alltid prioriteras mellan olika saker.

Ewa Larsson nämnde också Urbefolkningsdelegationen. Det är ett exempel på att vi ändå har tagit vissa om än små steg framåt i de här frågorna, i synliggörandet av denna ursprungsbefolkning. Urbefolkningsdelegationen ska arbeta i tio år, från 1994 till 2004. Då är det nämligen FN:s urbefolkningsdecennium. Delegationen ska synliggöra detta ännu mer. Men man ska också se hur vi kan arbeta i svenska men framför allt i internationella organ med de här frågorna.

Sedan pratade Ewa Larsson om vår skuld. Jag tycker nog att regeringen har uttryckt sig väl därvidlag. Min företrädare, Annika Åhnberg, gav ju också samerna som folkgrupp en offentlig ursäkt. Men jag menar att det inte räcker. Det är bra att det är gjort, men vi måste nu också ge ursäkten ett materiellt innehåll. Ord är mycket viktiga, men de måste oftast kombineras med ett innehåll. Och det är det jag vill göra.

Jag skyller inte på Sametinget, absolut inte. Jag vet hur svårt det är med demokrati. I Sametinget är man nybörjare på den typ av demokrati som vi anser vara den man ska tillämpa. Det gör att vi måste ge Sametinget tid på sig att växa in i sin nya roll. Jag har sagt att under resans gång ska man få allt det stöd man kan få från mig som ansvarig minister och från andra. När vi ser att det går bra ska vi också lägga över mer ansvar på Sametinget.

Men vi ska också komma ihåg att den konstruktion som den tidigare borgerliga regeringen gjorde när man skapade Sametinget är en hybrid. Sametinget är en kombination av myndighet och folkvalt organ, och det är en kombination som inte till alla delar är lycklig. Vi får se hur vi kan åtgärda det. Jag har bl.a. aviserat att vi ska titta på det här lite mer på djupet.

Sedan vill jag också påminna om att det numera finns ett nyinrättat samecentrum i Östersund som jag själv har invigt och som jag hoppas mycket på. Det är tillkommet med mycket offentliga medel. Det finns också ett väldigt fint museum i Jokkmokk, Ájtte, som ju speglar samernas historia.

Men jag menar att det inte räcker. Till Jokkmokk åker inte alla människor, kanske särskilt inte de som skulle behöva den nya kunskapen.

Anf. 6 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Nej, det räcker inte. Jag är också glad över det samecentrum som finns i Östersund. Miljöpartiet var faktiskt där ett par veckor före jordbruksministern.

När det gäller Ájtte återstår mycket. Det återstår bl.a. att ge museet en del av den samiska historien, nämligen deras trummor som är långsiktigt utlånade från Nordiska museet. Det är ju en kortsiktig lösning. Vi hoppas på en långsiktig lösning, på att man ska få ha sina egna heliga föremål. Jag tycker att det vittnar om en bristande kunskap om vad ett heligt föremål betyder, för annars skulle det här inte vara ett problem i dag.

Så till frågan om hur mycket regeringen ska styra. I dag känner jag mig som ett språkrör för samerna i Sverige. De har ju ingen egen möjlighet att göra sin röst hörd här i kammaren eftersom de inte har någon egen representation.

I Nordiska rådet har de inte heller någon egen röst. Här skulle vi i Sverige redan i morgon kunna avsätta några av våra egna platser i Nordiska rådet till vår egen ursprungsbefolkning. Det här är vårt eget ansvar, och det är lätt att lösa om viljan finns. Det behövs ingen parlamentarisk dragnings av det. Men i den situation som finns i dag blir regeringens ansvar extra stort eftersom man saknar en egen röst.

Jag skulle återigen vilja ta upp allvaret i frågan. När samer i Kiruna i dag inte vågar gå ut på stan en lördagskväll i sin egen folkdräkt, då är det hemskt. Då är det verkligen nattsvart.

Jag ser att situationen trappas upp. Allting går ju bra så länge ingen kräver något. Men så fort man kräver något ligger det en krutdurk där under, och den är mycket explosiv och farlig. Därför måste vi verkligen se till att åtgärda frågan och se till att vi kommer i gång med arbetet nu.

Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Arbetet är i gång. Vi har en rennäringpolitisk kommitté som har ungefär ett år till på sig att redovisa ett mycket stort arbete. Det är ett arbete som rör, skulle jag vilja säga, nästan alla delar av den här politiken.

Jag gav också för ett litet tag sedan ett uppdrag till länsstyrelserna i de norra delarna av landet. De ska senast den 2 maj år 2000 redovisa hur de arbetar med att minimera konflikterna mellan rennäring och andra markanvändare i renskötselområdet. Detta är naturligtvis föranlett av de konflikter som finns.

I går och i förrgår var det också en förhandling i Härjedalen. Den är inte så känd, men det var en förhandling mellan samer och markägare för att se om man i det område där de värsta konflikterna finns möjligen kan komma överens.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

Jag har också utlovat att det kommer en skrivelse till riksdagen. Den kommer efter sommaren, i början på hösten. I den beskriver vi hur vi har arbetat med de här frågorna, var vi är i dag. Där ges också några tankar inför framtiden – detta i avvaktan på det som alla väntar på, men som inte kan komma än, nämligen ett ställningstagande till ILO.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på interpellation 1999/2000:259 om skärgården

Anf. 8 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Rigmor Stenmark har frågat vad jag är beredd att vidta för åtgärder som underlättar för människor att skapa sig en yrkesverksamhet i skärgården. Interpellationen är bl.a. ställd mot bakgrund av att en ung man inte beviljats yrkesfiskelicens för att kunna ta över sin fars fiskeriverksamhet.

Inledningsvis vill jag understryka vikten av att främja en levande landsbygd, och däri ingår naturligtvis även en levande skärgård. Befolkningen ska kunna finna sysselsättning i sina hemregioner, och bevarandet av de traditionella näringarna är en av grundstenarna i detta. Åtgärder för en levande landsbygd medverkar till ett hållbart samhälle och bidrar därmed till en uthållig tillväxt i hela Sverige.

Samtidigt är ett nyttjande av våra naturresurser på ett hållbart sätt en förutsättning för vår överlevnad. Om Sverige ska ha ett ekologiskt och ekonomiskt hållbart fiske som en viktig del i skärgårdens utveckling och ett hav i balans, måste havet i högre grad ses som *ett* ekosystem och inte enbart beaktas utifrån enskilda kommersiellt viktiga arter. Vården av de biologiska havsresurserna som en helhet är ett måste för att bibehålla en långsiktig produktion. Det är bl.a. dessa hänsyn som måste tas vid bedömningen av en ansökan om yrkesfiskelicens. Det biologiska utrymmet måste avgöra om ökad kapacitet inom det svenska yrkesfisket kan medges eller inte.

Jag kan inte kommentera det enskilda ärende som Rigmor Stenmark hänvisar till. Allmänt kan dock sägas att det av 30 § fiskelagen (1993:787) framgår att yrkesfiskelicens kan beviljas den för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. För att fisket ska anses vara av väsentlig betydelse för försörjningen bör i normalfallet intäkten av fisket inte understiga netto ett halvt och brutto två basbelopp, vilket för närvarande motsvarar 18 300 kr och 73 200 kr per år.

Fiskelagen säger vidare att när frågan om licens prövas första gången, dvs. vid nyetablering, ska tillgången på fisk beaktas. En yrkesfiskelicens innebär inte några begränsningar av fiskeinriktning eller tillåtna områden. Med giltig licens kan fiskaren själv bestämma inriktningen av sitt fiske och i vilket område detta ska bedrivas. Med hänsyn till denna flexibilitet måste, som jag tidigare nämnt, den allmänna tillgången på fisk beaktas utifrån ett nationellt perspektiv, inte enbart regionalt eller lokalt.

För påbörjande av yrkesverksamhet inom fisket finns det möjligheter att tillsammans med en innehavare av yrkesfiskelicens bedriva fiske. Lagen föreskriver att det endast krävs *en* licensierad yrkesfiskare per fartyg. På så vis kan en yngre generation successivt skolas in i yrket.

I den nya strukturplanen för fiskerinäringen, som ska avse åren 2000–2006, kommer vissa åtgärder att inkluderas som ska kunna tillgodose det småskaliga kustfiskets behov och utveckla denna för kust- och skärgårdsområden så viktiga näring. Ett förslag till plan har nyligen överlämnats av Fiskeriverket och bereds i Regeringskansliet. Jag har därför svårt att i dagsläget exakt exemplifiera åtgärderna, men en levande skärgård med ett yrkesmässigt fiske är en av mina prioriteringar inom ramen för en sådan plan.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 9 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag måste säga att jag blev ganska glad över det. Jordbruksministern delar mina åsikter bl.a. om att befolkningen ska kunna finna sysselsättning i sina hemregioner och att bevarandet av de traditionella näringarna är en av grundstenarna för detta. Åtgärder för en levande landsbygd medverkar till ett hållbart samhälle och bidrar därmed till uthållighet i hela Sverige.

Jag tycker också att det är bra att jordbruksministern har svarat så tydligt om vad som gäller enligt lagen. Min första reflexion är om Fiskeriverket verkligen också har givit det här beskedet när det har besvarat ansökningar om att få licens.

Jag tycker också att det är bra att det finns en möjlighet till inskolning i yrket. Det som inte är så bra är villkoren när man ska stå på egna ben. Pappan finns kanske inte kvar, och det finns måhända inte en äldre generation att följa med hos.

Jag tycker dock att det är bra att man nu har överlämnat ett förslag till plan. Såvitt jag förstår ska den så småningom antas, eftersom den nu bereds av Regeringskansliet. Jag vill då skicka med några frågor. Det finns nämligen saker i svaret som jag inte tycker är så bra.

I tredje stycket heter det: Fisket måste ”i högre grad ses som *ett* ekosystem och inte enbart beaktas utifrån enskilda kommersiellt viktiga arter”. Jag undrar vad detta handlar om.

Jag tycker inte heller att följande uttalande är särskilt bra:

”Fiskelagen säger vidare att när frågan om licens prövas första gången, dvs. vid nyetablering, ska tillgången på fisk beaktas.”

Det kan ju vara bra att så sker, men jag vill skicka med några synpunkter som gäller fiskebeståndet. Man tar inte någon större hänsyn till om det, som i det fall som jag känner till från Gräsö, är fråga om en liten enskild fiskare eller om det gäller industrifiske.

Som jag tidigare också har framhållit i en motion måste man värna om fiskebeståndet i Östersjön, införa ett förbud för industrifiske nära kusten och se över de internationella fångstkvoterna för sådant fiske. Det pågår ett omfattande industrifiske med motorstarka trålare i Östersjön. Det tas upp stora mängder fisk som inte går till konsumtion.

Det här har irriterat bl.a. lokala yrkesfiskare inom Östhammars- och Öregrundsområdet, och de har slagit larm om det. Vidare har Länsstyrelsen i Stockholms län under 1998 framfört ett krav att Fiskeriverket borde överväga att förbjuda industrifiske med 16 millimeters maska i området innanför 4 sjömil från baslinjen. Även från miljö- och fiskeenheten i Uppsala län framförs oro för att det småskaliga fisket hotas. Vi börjar nu se att detta har verkningar.

Enligt uppgift från de här skärgårdsfiskarna har det redan blivit problem med att t.ex. få konsumtionsströmning i skärgårdsområdet. Det fiske som bedrivs av de stora trålarna passar inte för fisket nära kustområden. De internationella fångstkvoterna är dessutom alldeles för höga. Vi vill därför verkligen att detta rovfiske förbjuds innan fiskbeståndet utrotas och innan man har slagit ut de fiskare som finns kvar. Det är en omistlig tillgång inte minst för en levande skärgårdsmiljö att det finns lokala fiskare och lokalt yrkesfolk t.ex. på Gräsö.

Anf. 10 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Låt mig först säga att jag tror att vi i stora delar är överens. För min och för regeringens del handlar det om att försöka kombinera ett fiske för dem som är fiskare med en balanserad sammansättning av våra bestånd på ett sådant vis att bestånden inte utrotas. Det måste vara utgångspunkten. När det gäller detta är jag både i Sverige och inte minst inom EU väldigt bestämd. Vi har ju vatten tillsammans, och vi har också en gemensam fiskepolitik i EU. Jag tar alltid upp det här och försöker ständigt hålla fram försiktighetsprincipen. Det finns i dag i globalt perspektiv hot mot våra bestånd.

Det är vidare lätt att använda uttryck som rovfiske, men vi ska också komma ihåg att det fiske som bedrivs ligger inom ramen för vad som har fastställts av Östersjökommissionen. Jag hoppas att det inte är så att man smyger ut på natten och tjuvfiskar, utan fisket sker inom denna ram. Men det är klart att det går att vidta ytterligare åtgärder.

Jag vill bara påpeka att Fiskeriverket nyligen, i januari 2000, som jag antar på grund av de debatter som vi har fört här i riksdagen och till följd av det vetenskapliga underlag som tagits fram, har vidtagit åtgärder som har haft gynnsam effekt på det småskaliga kustfisket. Man har infört ett förbud mot trålfiske innanför baslinjen med fartyg om över 20 meter. Detta är framför allt riktat mot Stockholms skärgård och angränsande områden.

På mitt departement förbereder vi dessutom nu ett uppdrag till Fiskeriverket. Jag vill att man där ska analysera vilka ytterligare förvaltningsåtgärder som kan genomföras för att ge det småskaliga kustfisket möjlighet att bedriva sin verksamhet under så stor del av fiskeåret som möjligt. Jag hoppas att det ska gå att förändra detta, så att man kan fiska under längre tid. Jag tror att det är viktigt.

Anf. 11 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att man tänker på försiktighetsprincipen även i det här sammanhanget. Det har helt klart visat sig att det som gäller i dag inte är tillräckligt för att man ska kunna bevara en levande skärgård.

Skärgården har också andra problem som jag vill ta upp, eftersom jag har varit i kontakt med människor i skärgården i samband med att jag skulle få det här svaret.

Det finns en annan sak som jordbruksministern har ansvar för, nämligen biotoperna. Det är inte bara fiske som man bedriver ute i skärgården utan man lever också på sin jord och på sin skogsmark. Det sätt som Natura 2000 har presenterats på i Uppsala län har irriterat många. Man

har samlats och uppvaktat länsstyrelsen och sagt att det som har gjorts inte är bra.

Det handlar också om demokratifrågor. Folk känner sig helt enkelt överkörda när det kommer tjänstemän som talar om vilka områden som är viktiga sett från ett natursammanhang. Det måste bevaras, ni får inte röra det, det måste ni göra si och så med osv.

Det här skulle jag vilja skicka med till jordbruksministern. Jag hoppas att få höra ett positivt svar, att man måste ha samråd. Jag är fullständigt införstådd med att man måste motverka rovdrift på naturen, men det måste ske under anständiga former.

Det får inte rubbas på människors äganderätt till sin jord. Ta i stället till vara människorna! Människor har ett ansvar. De har under flera årtusenden tagit till vara sin bygd och sin mark. Att helt plötsligt få höra att de inte klarar av att sköta sin mark känns inte bra. Jag vill alltså skicka med också den biten.

Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Till det senaste har jag inte så många kommentarer eftersom exemplet med Natura 2000 och hur det går till kom upp just nu. Det kan jag inte besvara, men jag ska naturligtvis undersöka saken.

Däremot vill jag vända mig emot det som Rigmor Stenmark säger om att vi klarat detta i flera tusen år. Det är precis det vi inte har gjort! Det är ju därför som vi står inför de gigantiska problem som vi nu måste lösa, ibland kanske t.o.m. med akuta uttryckningar. Vi övergöder haven, vi urlakar markerna, vi ser att den biologiska mångfalden utarmas på grund av det sätt på vilket vi har skött jorden.

Jag anklagar inte enbart bönder och andra för detta, utan det är också en följd av den politik som har bedrivits i hela västvärlden, en politik som vi nu dyrt får betala. Det är därför som vi måste lägga om kurs. Och det är därför som vi inom EU har upprättat ett nytt miljö- och landsbygdspolitiskt program, som jag hoppas kan komma också skärgården till del, där man kan stötta dem som vill vrida skutan lite grann – om jag uttrycker mig bildligt.

Det är nödvändigt. Annars kommer vi inte att ha ett jordklot som är värt namnet att lämna över till våra barn och barnbarn. Jag vänder mig mot Rigmor Stenmarks beskrivning, men det är ett delat ansvar. Det är många som får ta på sig skulden för att det har gått som det har gått. Men det är också många som nu kan hjälpa till att vrida det hela rätt.

Anf. 13 RIGMOR STENMARK (c):

Herr talman! Det som jag vill framhålla är att utan människor på våra öar och i våra kustnära områden – ja, över huvud taget i hela Sverige – har vi ingen natur alls. Då blir det bara förbuskning och en döende bygd. Där har vi ett gemensamt ansvar för att föra en dialog med människorna. Vi måste verkligen ha respekt för de människor som i generationer har bott i dessa områden och sett till att bevara det öppna landskapet.

Jag tycker inte att det är roligt att åka ut i skärgården och mötas av frågan: Vad gör ni egentligen i riksdagen? Du talar väl med ministrarna som har ansvaret? Ja, jag gör det. Jag tycker att det är min uppgift att ibland ta till i överkant för att uppmärksamma frågorna. Det är därför som jag säger att det senaste som nu har skett är ett dråpslag mot lands-

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

bygden. Man talar om att man ytterligare ska försäkra för människor genom att lägga på ytterligare skatt för dem som bor i närheten av havet, som kanske kan se havet bakom en kulle.

Trots allt måste jag säga att jag känner att jordbruksministern har ett hjärta för det här. Det önskar jag lycka till med. Och jag tänker följa upp hur jordbruksministern sköter sig på detta område. Jag lovar att jag återkommer om jag inte ser något bra resultat. Tack så mycket!

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1999/2000:261 om eldressyr av hundar

Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Gudrun Lindvall har frågat mig om jag avser föreslå förbud mot användning av el vid hunddressyr och när ett sådant förslag kommer.

Utredningen *Elhund* (Ds 1995:63) presenterades år 1995 och remissbehandlades därefter. Utredningen föreslog att ett begränsat bemyndigande skulle ges till Statens jordbruksverk som innebar att föreskrifter skulle kunna meddelas om förbud mot eller villkor för användningen av elhalsband vid dressyr av hund.

Detaljbestämmelser om förbud mot eldressyr av hund borde enligt förslaget lämpligen införas i djurskyddsförordningen (1988:539) eller i Jordbruksverkets föreskrifter. För att detta ska kunna ske krävs emellertid en ändring i djurskyddslagen (1988:534) som innebär att regeringen eller Jordbruksverket bemyndigas att anta sådana föreskrifter.

I departementspromemorian *Ändringar i djurskyddslagen* (Ds 1997:11) föreslogs, bland mycket annat, ett allmänt bemyndigande som bl.a. avsåg att täcka ett förbud mot eldressyr. Den föreslagna ändringen avsåg 4 § djurskyddslagen och innebar att bestämmelsen om att vissa djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att det främjar deras hälsa och ger dem möjlighet att bete sig naturligt utvidgas till att omfatta alla djur som omfattas av lagen, dvs. även sällskapsdjur.

Vidare föreslogs att regeringen, eller efter regeringens bemyndigande Jordbruksverket, skulle få meddela ytterligare föreskrifter om förbud mot eller villkor för viss djurhållning. Genom en sådan förändring skulle alltså hundar omfattas av det föreslagna bemyndigandet. Ett förbud mot viss djurhållning kan t.ex. vara ett förbud mot eldressyr.

Varför har då inte ändringen genomförts ännu? Den föreslagna ändringen utgör bara en liten del av den totalöversyn av djurskyddslagen som för närvarande pågår. Översynen omfattar bl.a. frågan om förstärkning av djurskyddstillsynen och ansvarsfördelningen mellan myndigheter när det gäller verkställigheten av beslut om omhändertagande av djur. Även i betänkandet *Offentlig djurskyddstillsyn* (SOU 1996:13) föreslogs en mängd förändringar i djurskyddslagstiftningen. Dessutom har ytterligare behov av lagändringar påtalats från myndigheter, föreningar och privatpersoner. Det är lämpligt att översynen av djurskyddslagstiftningen görs i ett sammanhang.

I syfte att utreda de ekonomiska och administrativa konsekvenserna av en förändrad djurskyddstillsyn som föreslogs i departementspromemorian (Ds 1997:11) lämnades ett uppdrag till Jordbruksverket. Rapporten redovisades i oktober 1998. Rapporten har remissbehandlats och bereds nu tillsammans med övriga förslag i Jordbruksdepartementet. Avsikten är att regeringen ska lämna en proposition till riksdagen. Bland de förändringar som planeras finns en sådan ändring som gör det möjligt att förbjuda eldressyr av hund.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 15 GUDRUN LINDVALL (mp):

Herr talman! Jag får tacka så mycket för svaret. Bakgrunden till min interpellation är att det har införts en ny dressyrmetod i Sverige när det gäller hund, en metod som har kommit från USA och som har funnits i Sverige i nästan sju år.

Metoden har ifrågasatts mycket. Man sätter ett halsband på hunden och med en fjärrkontroll ger man hunden elchocker. Detta upplevs av många hundar som fruktansvärt obehagligt och smärtsamt – det är ju det som är dressyrmetoden, att orsaka hunden smärta.

Sverige har skrivit under en europeisk konvention som skyddar sällskapsdjur. I 2 kap. artikel 3 p. 1 står det: Ingen får orsaka ett sällskapsdjur onödigt smärta, lidande eller ångest.

Här finns också en 7:e artikel som säger: Inget sällskapsdjur får tränas på ett sådant sätt som är skadligt för dess hälsa och välbefinnande, särskilt genom att tvinga det att överskrida sin naturliga förmåga eller styrka eller genom att använda artificiella hjälpmedel som förorsakar skada eller onödigt smärta, lidande eller ångest.

Jag menar att med denna artikel går det inte att tillåta eldressyr av hund, för eldressyren orsakar just smärta, lidande och ångest.

I rapporten *Elhund*, som kom 1995, finns det många citat som är mycket obehagliga. Det är den kände hundetologen Anders Hallgren som har bevittnat hur det går till i Norge. Han skriver: Flera hundar skrek av skräck av elstötarna. En berner sennentik på cirka ett år som inte jagade får utan ville hälsa på dem – man testade alltså om hundarna ville jaga får eller inte – fick en sådan chock att jag trodde att hon skulle svimma. Hon blev kritvit i munslemhinnorna, och jag försökte få arrangörerna att åtminstone ha en veterinär på plats när de använde elhalsbandet. Han beskriver också hur en setterhane, som tidigare varit med om detta, sitter i en bil, känner igen situationen och har en sådan ångest att hela bilen skakar. Han fradgar rejält om munnen, vibrerar och har vitt uppspärade ögon.

Det är alltså uppenbart att metoden att använda artificiella hjälpmedel, som det står i konventionen att man inte får använda om de orsakar onödigt smärta, lidande eller ångest, gör precis detta.

Dessutom kan man se, vilket framgår av rapporten, att många hundar tar skada av eldressyr. De visar vaksamhet, rädsla och blir oberäkneliga efteråt. De förstår helt enkelt inte vad som sker. De sätter inte det som de utsätts för i samband med den smärta som orsakas dem. Det visar att eldressyren, om den utförs mycket okunnigt, kan orsaka betydligt större skada än vad man eventuellt kan uppnå med den.

Dessutom kan man verkligen ifrågasätta om detta stämmer med portalparagrafen 2 i djurskyddslagen som säger: Djur ska behandlas väl och skyddas mot onödigt lidande och sjukdom.

Vi från Miljöpartiet menar att det här inte är en dressyrmetod som ska finnas i Sverige. Det är en ganska barbarisk form av dressyr, där hårdhet och brutalitet har ersatt empati, kunnande och förmåga. All dressyr måste vila på ett förtroende mellan hund och hundförare, och så är det inte i det här fallet. Det känns lite grann som en metod där man med enkla medel försöker nå ett snabbare resultat. Det är den stressade storstadsmänniskans vilja att snabbt hitta enkla lösningar.

Jag är ganska glad över svaret, kan jag säga. Det är inte första gången vi diskuterar den här frågan i riksdagen, men det är första gången jag får ett svar som gör att jag i alla fall ser att det kanske kan bli ett förbud.

Jag håller med jordbruksministern om att det behövs en rejäl översyn av djurskyddslagen, och jag hoppas att den kommer att bli så omfattande som det har framförts önskemål om från många håll. Men det som gör mig lite orolig är att det i slutet av interpellationssvaret står: ”Avsikten är att regeringen ska lämna en proposition till riksdagen. Bland de förändringar som planeras finns en sådan ändring som gör det möjligt att förbjuda eldressyr av hund.”

Därför vill jag fråga: Blir det ett förbud mot eldressyr av hund eller inte? Öppnas möjligheter som sedan aldrig verkställs, eller vad är tanken? Vad är jordbruksministerns uppfattning om den här dressyrmetoden? Är det inte lite märkligt att vi förbjuder kodressörer i ladugårdar, därför att vi säger att el inte hör hemma i dressyr, men fortfarande har kvar eldressyren av hund?

Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag är väldigt överens med Gudrun Lindvall om det hon säger. Det finns inga skilda uppfattningar, och därmed har jag väl också besvarat den sista frågan. Min uppfattning är att detta inte ska vara tillåtet.

Att det hela har dröjt, för det har det verkligen gjort – jag har också läst min företrädares interpellationsdebatt med Gudrun Lindvall och vet hur diskussionen har gått – har att göra med den översyn av lagen som vi nu håller på med. Det handlar om tillsyn och om många andra saker, och de här frågorna kan hanteras på lite olika sätt. Inte minst Miljöpartiet har i alla fall tidigare sagt att man gärna skulle se det ena eller det andra sättet. Jag håller nu på att överväga hur det hela ska gå till. Det finns många intressanta framkomstvägar. Jag har ännu inte riktigt bestämt hur vi ska hantera detta i framtiden.

Anf. 17 GUDRUN LINDVALL (mp):

Herr talman! Det var ett mycket glädjande besked att jordbruksministern delar uppfattningen att detta inte är en dressyrmetod som hör hemma i Sverige.

Jag förstår att det finns ganska starka lobbygrupper som trycker på, bl.a. jägare som använder den här metoden för att göra sina fågelhundar renrena. Men naturligtvis fungerar det att dressera hundar på annat sätt.

Om det är så, som jordbruksministern säger, att eldressyren snart är ett minne blott i Sverige, så är jag mycket nöjd, ser tiden an och kan återkomma i frågan senare. Vi kan därmed i samförstånd avsluta denna interpellationsdebatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

*Svar på
interpellationer*

7 § Svar på interpellation 1999/2000:266 om EU:s jordbruksstöd

Anf. 18 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Anne-Katrine Dunker har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att minska och förenkla EU-administrationen så att både de som arbetar med ansökningarna och de som söker stöd klarar av att hantera situationen.

Alltsedan Sveriges medlemskap i EU har regeringen och myndigheterna arbetat för att förbättra och rationalisera jordbruksadministrationen. Trots genomförda rationaliseringar har det ställts allt högre krav på såväl Statens jordbruksverk som på länsstyrelserna och de enskilda lantbrukarna genom det ökade antalet stöd- och ersättningsformer som följer av EU-medlemskapet och de regler som gäller för dessa. Det stora antalet ersättningsformer är till en del en följd av Sveriges omfattande miljö- och landsbygdsprogram som bottnar i Sveriges höga ambitioner på miljömrådet.

Fr.o.m. år 2001 kommer ett nytt miljö- och landsbygdsprogram att gälla. I detta program har antalet stödformer reducerats. Programmet innebär även en förenklad administration genom den samordning som kommer att finnas mellan olika ersättningsformer.

Utöver antalet stöd- och ersättningsärenden leder kraven som ställs från EU på de administrativa rutinerna till en mer betungande administration. Kraven innebär bl.a. att fusk och bedrägerier ska motverkas. Att leva upp till dessa krav är nödvändigt om Sverige inte ska drabbas av ekonomiska sanktioner.

Den svenska administrationen har krävt alltmer resurser. Under senare år har resursbehovet klarats genom att Jordbruksverket och länsstyrelserna årligen getts särskilda medel utöver det ordinarie förvaltningsanslaget. För innevarande år har regeringen beslutat om 70 miljoner kronor utöver det ordinarie anslaget, varav 35 miljoner kronor går till länsstyrelserna. Detta har dock varit en temporär lösning.

För att hitta en stabil lösning för jordbruksadministrationen, som samtidigt är kostnadseffektiv, har jag tagit initiativ till en särskild arbetsgrupp som ska lämna förslag till effektivisering och finansiering av administrationen på det jordbrukspolitiska området. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj i år.

Anf. 19 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka jordbruksministern för svaret. Det är positivt att det har tillsatts en utredning, men jag känner mig ändå inte riktigt nöjd med ministerns svar.

Anledningen till min interpellation är att jag kunde läsa i våra tidningar: Nu får det vara nog, som vår lantbruksdirektör i Gävleborgs län sade och tog *time out*. Och i Västernorrland slutade tre handläggare förra året och sade: Systemet är på väg att knäcka både oss handläggare och bönderna.

Jag förstår att jordbruksministern är väl införstådd med problemet, men det som oroar mig är att det inte verkar ske något som förbättrar situationen.

Ministern skriver i svaret att departementet har tagit initiativ till en särskild arbetsgrupp som ska lämna förslag till bl.a. effektivisering. Men tycker inte ministern att det går för långsamt och att det krävs mer för att avhjälpa den pressade situation som både handläggare och bönder befinner sig i?

Vi har varit EU-medlemmar i drygt fem år och har faktiskt kunnat vara med och påverka en del under denna tid, för vi har ju en del erfarenhet. Flera av stödformerna har också ändrats under perioden. I stället för att förenkla har vi lagt ytterligare sten på bördan för många av handläggarna och bönderna genom att vi tagit delar av våra gamla stöd, blandat dem med de nya som kommit via EU och sedan gjort en ny form av stödansökningar.

Bland de krångligare stöden finns faktiskt ett av våra egna, nämligen kulturmiljövårdsstödet. Där ska man dessutom blanda tre myndigheter, såväl Jordbruksverket som Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket. Det är därför inte underligt att det uppstår problem.

Miljöstöden är, som jordbruksministern påpekar, inne på en ny omgång. Här hade vi möjligheter att förenkla rutinerna, för ett av utredningsdirektiven var att just förenklingar skulle ske inom dessa stöd. Men det är ju ändå 50–60 % av allt arbete som läggs ned som hamnar på miljöstödet, trots att det bara tar ungefär 10 % av pengarna. I Jordbruksverkets ansvar står det att verket ska arbeta för förenklingar av EU:s regleringar inom den gemensamma jordbrukspolitiken.

Ministern säger i svaret att de här kraven är till för att förhindra fusk. Jag kan inte tro att det är någon i Sverige som vill att vi ska drabbas av ekonomiska sanktioner för att vi fuskat, men vi behöver ju inte tävla med andra länder just i den grenen. Det förhindrar väl ändå inte att sunt förnuft ska råda. Ta t.ex. den jordbrukare som inte fick en mjölkkvot godkänd därför att han hade fått en stroke – något som han också hade meddelat. Eller ta oxarna Pål och Per, som också hade problem, eller kossorna som sköts i Ljungskile. Många gånger känner folk att Jordbruksverket agerar som polis mer än som serviceorgan. Som Rigmor Stenmark påpekat tidigare: Det måste vara ett samråd mellan bönderna, de som ska få stöden, och de handläggare och organ som jobbar med de här frågorna.

Många motioner som har skrivits av jordbrukare runtom i landet påpekar också just det orimliga i det här. Nu är det inte bara de som drabbas utan också handläggare och annan personal. I en utredning som Statskontoret gjort tidigare visar det sig att Sverige har krånglat till administrationen mer än andra länder. Och inte nog med det: Det visar sig också att hanteringen i Sverige är mycket dyrare än i andra länder.

Vi kan tycka vad vi vill om EU:s jordbrukspolitik. Den är som den är. Men det vilar ett tungt ansvar på riksdag och regering. Missar vi pengarna så går de till andra länder. Därför vill jag veta vad ministern gör i dag

för att det här löftet som ministern talade om tidigare ska uppfyllas, så att vi kan underlätta den här hanteringen så att både handläggare och jordbrukare får en större möjlighet att utnyttja det som Sverige har fått del av.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

*Svar på
interpellationer*

Anf. 20 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Ibland får man lust att ställa motfrågor i just den här typen av interpellationsdebatter. Det kan ju finnas idéer från annat håll. Jag skulle vilja fråga: På vilket sätt ska vi göra det här? Hur ska Jordbruksverket hantera den gigantiska regelmassa de har och dessa stora pengar? Om de hanterar det fel finns det en risk för att svenska staten blir drabbad av sanktioner med miljonbelopp. Det handlar om många miljoner. Det är den risken Jordbruksverket hela tiden är utsatt för.

Ta det här med kossorna i Ljungskile. Jag har gått in och stött Jordbruksverket absolut där. Jag har ställt frågan till kommissionen och till andra länder. Det finns ingen annan tolkning av regelverket än att man ska göra som man gjorde. Må vara att det var drastiskt, jag håller med om det. Men man gjorde alltså rätt.

Sedan är det också så när det gäller miljöstöd att alternativet är ett generellt stöd, att det går ut som en form av inkomstförstärkning. Men då missar vi själva poängen med miljöstödet – eller för all del kulturmiljöstödet som nu kommer att förenklas och få en ny form i det nya programmet. Det är ett miljöproblem som man ser och som man ska lösa. Det är klart att varje sådant problem blir omgärdat av ett regelverk om man ska komma åt det specifika problemet. Och det är komplicerat.

Förenklingar är dock prioriterade. De sker kontinuerligt i Jordbruksverket, och vi försöker också stötta allt vad vi kan. Vi har gjort två utredningar för att se över administrationen. Nu ska vi dra slutsatserna av dessa utredningar. Jordbruksverket ska senast den 15 april redovisa åtgärder för att åstadkomma en kostnadseffektiv administration i samband med det nya miljö- och landsbygdsprogrammet, där vi har gått från 14 stödordningar till 10. Det kan tyckas att det var lite, men det är ändå åt rätt håll. Och miljö är som sagt komplicerat. En stor satsning kommer att göras på ett nytt datasystem som kommer att ha stor betydelse för att få en effektiv administration osv. Det finns många andra saker som hela tiden pågår.

Men underskatta inte de krav som ändå ställs på oss som nation i det här fallet och på vårt verk, Jordbruksverket. Underskatta inte heller den risk som det medför att inte uppfylla kraven, nämligen risken att få betala väldigt mycket pengar. Dessa pengar har vi bättre nytta av att behålla i Sverige.

Anf. 21 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Herr talman! Jo det är alldeles självklart, jordbruksministern, och det sade jag också. Jag tror inte att någon, vare sig de som handlägger de här ärendena eller de bönder som ska få ta del av stödformerna, vill att Sverige ska drabbas av ekonomiska sanktioner. Men det är ändå så att man har konstaterat i undersökningar att Sverige har både krångligare regler och dyrare administration än många andra länder. Då måste vi ju göra någonting. Visst är det bra att det går ned från 14 till 10, men vi måste gå snabbare till väga.

Jag antar att jordbruksministern har varit ute och talat med både bönder och handläggare. Det har jag gjort, och de är djupt oroade eftersom detta är ett så allvarligt problem. Många av handläggarna känner sig kränkta. Jordbruksverket får ju agera mer som en polisiär myndighet än som ett serviceorgan, som det ju egentligen ska vara. Det tycker jag är allvarligt.

Ta t.ex. det här nya djurregistret i Söderhamn. Där har man allvarliga problem. I stället för att göra som i många andra länder, där man har en kontinuerlig kontroll av djuren och tar ut ett medeltal av dem, har man fem slumpvis utvalda omgångar. Det krånglar också till det och gör det svårare för våra bönder att utnyttja de möjligheter som ändå finns.

Om man får tro Göran Skytte, som skrev i Svenska Dagbladet i går, älskar jordbruksministern kor mer än män. Därför vill jag ändå tro att ministern vill vara med och stödja våra kossor och de som handlägger dessa ärenden för att vi ska kunna få en bättre möjlighet att utnyttja pengarna. Det var en livlig debatt här i kammaren före jul som just tog upp dessa ärenden. Vi hade förlorat pengar. Vi tar inte hem så mycket pengar som vi kan. Och i dag i tidningen kan vi läsa att våra bönder har bland de lägsta inkomsterna inom unionen. Det är bara Portugals bönder som tjänar något mindre.

Därför vill jag att jordbruksministern skyndsamt ser till att ändra på de byråkratiska regler och förordningar vi har på toppen av dem vi redan har från EU. Det är inte nödvändigt att vi har extra. Självklart ska vi ändå uppfylla de miljömål som vi har tagit fram.

Anf. 22 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Ja, man blir något förundrad när man läser i tidningen och också läser den rapport som visar just det som Anne-Katrine Dunker sade här; att våra bönder har det näst sämst i hela EU. Om man är ute bland bönderna, vilket jag är, speglar verkligheten inte statistiken. Jag har besökt bönder både i Sverige och i Portugal, och jag måste nog säga att det finns något annat i den där statistiken. Vi har också givit i uppdrag åt Jordbruksverket och Livsmedelsekonomiska institutet att försöka analysera de här siffrorna, som kommer från Eurostat, och se vad som finns bakom dem. Det är klart att det finns något bakom. Det kan ju inte vara sant, det kan man konstatera vid en okulärbesiktning, att det skulle vara så eländigt i Sverige att vi skulle ligga näst sämst till i hela EU.

Åter till frågan: Jag vill också påminna om att det ofta och gärna diskuteras korruption, fusk och annat sådant inom den europeiska unionen. Då är det stora pengar det handlar om. Det är väldigt lätt att peka ut enskilda kommissionärer som har gjort det ena eller det andra, anställt nära vänner och bekanta och så. Men vad som inte alltid kommer fram är att jordbruket tillhör området med det stora fusket. Jag pekar inte ut enskilda jordbrukare men systemet som sådant, såsom det fortfarande är, innebär att man kan fuska. Det är också därför som kommissionen och rådet, i det här fallet ministerrådet för jordbruk, är väldigt noga med att man ska ha någotsånär enhetliga regler och att reglerna ska kontrolleras.

Det här hoppas jag att alla visste om när vi gick in i EU. Jag som då var emot medlemskap brukade säga att våra fångar och bönder kommer att vara de mest övervakade. På ett vis är det ju sanning i dag. Bönderna är mycket övervakade. Det ska kollas, det ska mätas och man ska redo-

visa. Men det ligger i systemets natur. Jag är den första att säga att jag gärna vill förändra systemet så att det inte blir så här. Jag vill förenkla och avreglera.

Att det är så här beror ju på att det är reglerat in i minsta detalj för att man ska kunna få pengar för just denna lilla detalj. Om vi kommer bort från denna detaljreglering och centralplanering behövs det också mindre av kontroll. Den dagen välkomnar jag, men tyvärr tror jag att det kommer att dröja rätt länge innan vi kommer dit, därför att om det är någonting som politikerna, och inte bara jordbrukspolitikerna utan t.o.m. presidenter och andra statsmän, är förtjusta i så är det uppenbarligen jordbrukspolitiken, och framför allt alla de pengar som går tillbaka till länderna via denna politik.

Anf. 23 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Herr talman! Det är så att det är mycket fusk och bedrägerier inom jordbrukspolitiken, och det tar en stor del av pengarna inom EU. Men det förhindrar ändå inte att vi också följer de regler som ju, vilket jordbruksministern påpekade alldeles nyss, är rigorösa och väl gjorda så att man inte ska kunna fuska. Men varför måste då våra handläggare arbeta med en byråkrati och regler som försvårar ytterligare? Våra bönder får därmed ytterligare svårigheter när de ska fylla i sina blanketter. Det kan vara så att de fyller i en kolumn fel eller att de darrar lite grann på handen när det gäller arealstödet och sedan kontrolleras. Varför måste våra handläggare och bönder drabbas ytterligare av detta problem? Det är det som jag inte kan förstå. Att vi måste ha en rigorös kontroll är alldeles självklart, eftersom vi i rapporter från EU har sett att det fuskas och att det förekommer mycket bedrägerier. Tack och lov har vi i Sverige inte drabbats av det. Men det hindrar ändå inte att vi på något sätt ska underlätta för dessa människor.

Jag vill att ministern ska delge oss ett löfte om att vi ska dra ned på den onödiga byråkrati, det regelverk och den polisiära utformning som har hamnat hos en del av de organ som handhar dessa frågor och att man i stället ska ha ett samråd mellan dem som handlägger dessa ärenden och dem som ska ta emot stöden och att ministern naturligtvis också påpekar och arbetar för att dessa förenklingar ska hjälpa oss i samarbetet inom unionen.

Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag noterar att Anne-Katrine Dunker själv säger att Sverige inte har drabbats av detta fusk. Det är alldeles riktigt. Kanske finns det ett samband mellan att vi har ett ganska rigoröst regelverk och också en bra kontroll. Det kanske finns ett sådant samband plus att vi naturligtvis har ärliga bönder. Men det skulle aldrig falla mig in att säga att de är oärligare någon annanstans. Men vi har alltså ett system som inte på något sätt uppmuntrar till fusk, och det är jag väldigt glad över.

Jag lovar att vi ska göra ytterligare förenklingar. Jag kan bara inte säga på vilket sätt och i vilken takt, utan det måste våra verk få göra. Och det har Jordbruksverket i uppdrag att göra, och jag vet att man arbetar med det.

Jag ska nämna några förenklingar.

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

Via Internet kommer lantbrukarna i allt större utsträckning att kunna söka interaktivt framöver, och det kommer att minska risken för fel i ansökningarna och underlätta administrationen. I dag inregistreras i stort sett samtliga ansökningar genom *scanning*.

Samordnade kontroller minskar resursåtgången i kontrollverksamheten.

Handeln med mjölkkvoter har nu blivit fri. Det blir ett väsentligt mindre administrativt regelverk på grund av det.

Utbildnings-, informations- och demonstrationsprogrammet har förenklats betydligt, och, som sagt, det nya miljö- och landsbygdsprogrammet innebär i sig självt betydande förenklingar och integrerade lösningar.

Jag tror att vi måste gå denna väg. Och jag vet att Jordbruksverket vandrar på den vägen. Men man känner också trycket och risken av att drabbas av sanktioner om man inte sköter sig. Det är alltså en balansgång för detta verk. Och jag vet att Jordbruksverket arbetar mycket hårt för att försöka göra det lättare för våra bönder.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 1999/2000:178 om lokal demokrati för ökad trygghet

Anf. 25 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Åsa Torstensson har ställt ett antal frågor om vilka åtgärder jag är beredd att vidta när det gäller den lokala demokratin.

Jag delar Åsa Torstenssons uppfattning att tryggheten behöver stärkas och att vi måste finna vägar att öka människors makt över sin egen vardag.

Ett övergripande mål för mig är att stärka den representativa demokratin och att öka medborgarnas aktiva deltagande i beslutsprocessen på ett sätt som kan förenas med den representativa demokratin. Den viktigaste åtgärden för att stärka den svenska demokratin är därför att vända senare tids tendens mot minskat valdeltagande och politiskt avståndstagande och i stället öka medborgarnas deltagande i demokratiska processer.

Den svenska demokratin och förvaltningen ska tillgodose människors behov av att kunna påverka sin egen situation och i gemenskap med andra påverka samhällsorganisationen och vår gemensamma framtid. Denna fördjupning av demokratin ska ske på den enskildes villkor. Institutioner i form av representativa beslutsforum, myndigheter, partier och organisationer måste på ett bättre sätt stimulera och kanalisera medborgarnas makt.

Att öka medborgarnas deltagande i utformandet av vår gemensamma framtid kräver ett ambitiöst utvecklingsarbete. Det handlar om att

- se över regelverken,
- följa och debattera utvecklingen,
- stimulera experiment och ge nya incitament till ett förbättrat och fördjupat folkstyre,

- hitta former för den representativa demokratin som på bästa sätt stimulerar medborgarnas aktiva deltagande.

Det krävs också ett långtgående departementsövergripande utvecklingsarbete inom områden som skolan, integrations- och ungdomspolitiken och folkrörelsefrågorna. Både frivilligorganisationer och institutioner måste involveras i detta arbete.

Flera av de frågor som Åsa Torstensson har ställt kommer att behandlas av den parlamentariskt sammansatta kommitté som regeringen beslutade om direktiv till i november förra året. Den ska enligt sina direktiv föreslå åtgärder som dels ökar medborgarnas möjligheter till insyn och deltagande i den kommunala demokratin, dels stärker den kommunala representativa demokratin funktionssätt och former.

I mitten av februari överlämnade Demokratiutredningen sitt slutbetänkande. Utredningens uppdrag har varit att belysa de nya förutsättningar, problem och möjligheter som det svenska folkstyret möter inför 2000-talet. Utredningen har publicerat en lång rad debattskrifter och forskarrapporter. Flera av dessa tar upp frågor som rör grundläggande demokratiska principer.

Utredningen har haft i uppdrag att belysa de förändringar i medborgarnas engagemang som har skett under främst 1980- och 1990-talen. Flera av de stora folkrörelserna visar tydliga tecken på minskad förmåga att attrahera medborgarna. Särskilt allvarligt är det minskade engagemanget bland ungdomar och hos människor med annan etnisk bakgrund. Men samtidigt ökar medborgarnas totala engagemang i olika former av nya rörelser eller i mer eller mindre tillfälliga strukturer.

Detta möte mellan traditionella folkrörelser och nya former för samverkan innebär en stor utmaning. Dessa frågor är avgörande för vårt lands framtid. De absoluta svaren och lösningarna kommer vi kanske aldrig att få utan vi måste inse att detta är en ständigt pågående process med nya förutsättningar som vi måste ta hänsyn till.

Mot bakgrund av Demokratiutredningens förslag planerar jag att genomföra ett mer omfattande rådslagsarbete om demokrati. Det är en del i ett utvecklingsarbete som kommer att inledas under våren med syfte att höja medborgarnas deltagande i och medvetenhet om demokratin. Utvecklingsarbetet kommer att hållas samman av en särskild demokratidelegation. Jag tror att detta kommer att ge en god plattform för en fördjupning av folkstyret och en god grund för att stärka den representativa demokratin och att öka medborgarnas aktiva deltagande i demokratiska processer.

Anf. 26 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka demokratiministern för svaret. Jag har dock en del synpunkter på det som anförts.

Politik är att vilja, hävdade en gång Olof Palme.

Förutom att instämma i det skulle jag vilja säga att det är något mer, att också försöka förverkliga sin vilja, att gå från de vackra deklARATIONERNA och finstämnda högtidstalen till konkreta beslut och faktisk förändring.

Jag har inga skäl att betvivla demokratiministerns uppriktiga engagemang i att faktiskt förnya och fördjupa folkstyrelsen. Jag har tvärtom

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

vid flera tillfällen sett många bevis på det i tidningsintervjuer och tidigare debatter här i kammaren. Just därför skulle jag vilja ta mig rättigheten att hävda att jag faktiskt har en rätt vara lite besviken.

Som nyttillträdd demokratiminister förde Britta Lejon fram mängder med förslag som skulle ge utrymme för fler förtroendevalda, större medborgarinflytande genom motionsrätt och försök med kommunala folkomröstningar. Det var kort sagt förslag i riktning mot en ökad deltagardemokrati.

För ett drygt år sedan hörde jag demokratiministern säga: Som socialdemokrat tror jag att den verkliga dynamiken i demokratin frigörs först den dag som så gott som alla människor deltar i utformandet av det gemensamma. Jag kan utan vidare som centerpartist instämma i det uttalandet.

Herr talman! Det är inte utan att man lätt kunde få idén att det var mycket på gång och att vi skulle kunna få fram mängder med förslag som Centerpartiet skulle kunna ställa sig bakom här i riksdagen. Nu har det inte riktigt blivit så.

I stället för att presentera konkreta förslag och formulera en politik som faktiskt förändrar i spåren av Demokratiutredningen blev det i stället nya utredningar. Redan innan Demokratiutredningen var klar tillsattes en ny lokaldemokratiutredning. Jag skulle bra gärna vilja veta vad en sådan utredning kan göra som inte redan gjorts i Demokratiutredningen.

I stället för att utreda hur vi förverkligar många av de förslag som förts fram av Demokratiutredningen, Centerpartiet och demokratiministern själv får vi en ny utredning som ska utreda om några förändringar behöver göras.

Inte nog med det. Demokratiministerns viktigaste svar på min fyra frågor är att en demokratidelegation ska tillsättas. Det är säkert bra att försöka väcka medborgarnas engagemang. Det är säkert alldeles riktigt. Men förutom att tala dem till rätta kanske vi också skulle se på hur demokratins institutioner är utformade och hur medborgarnas engagemang tas till vara i dag.

Låt mig bara nämna ett exempel på detta. Av alla krav på lokala folkomröstningar som har förts fram har endast ett förslag vunnit gehör hos kommunfullmäktige. Hur ska vi förklara för alla dem som engagerat sig och bara fått avslag att de ska engagera sig på nytt?

Anf. 27 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Jag måste tacka Åsa Torstensson för de förväntningar som riksdagsledamoten ger uttryck för. Jag är övertygad om att vi har samma ambition och vilja när det gäller att fördjupa folkstyret i Sverige. Jag tror dock att det är viktigt att inse vilka tidsperspektiv vi med nödvändighet måste tala om.

Demokratiutredningen talar om ett långsiktigt perspektiv och ett långsiktigt arbete för att uppnå de förändringar vi så hett eftertraktar. Ska vi åstadkomma förändringar räcker det inte med enbart analyser av sakernas nuvarande tillstånd. Vi måste också ha konkreta förslag som är förankrade i en verklighet och som är genomförbara och realistiska.

Det förutsätter först en diskussion och debatt. Den finns gudskelov i det svenska samhället både bland politiskt engagerade inom partierna och

utanför partierna och bland forskarna i forskarsamhället inte bara inom statsvetarkåren utan inom en mängd olika discipliner.

Det ser jag som en oerhörd tillgång och en absolut nödvändig förutsättning för att vi ska komma längre. Till skillnad från i många andra länder som delar samma utveckling som vi har i Sverige med minskat deltagande i politik och minskat förtroende för politik har vi i varje fall en genomgripande diskussion i det svenska samhället om demokratins utmaningar, problem och möjligheter.

Just på grund av att vi har denna medvetenhet är jag övertygad om att vi också gemensamt kommer att hitta vägar att fördjupa folkstyret. Men låt oss inte göra oss den otjänsten att vi tror att man kan komma med förslag som är bristfälligt förankrade eller resultat av för hastigt genomgångna kartläggningar och analyser.

Så till några av de frågor som Åsa Torstensson direkt tog upp. Den nya utredningen om kommunal demokrati som regeringen har antagit direktiv till i november ska göra just det vi inte har lyckats med tidigare. Om man läser direktiven ser man att det i vissa punkter handlar om övergripande kartläggning och analys. Men många punkter handlar också om att lämna konkreta författningsförslag, konkreta förslag till förändringar i regelverk och hur vi ska uppnå förändringar på ett antal punkter.

Jag tänker här inte nämna alla avseenden. Men en av de punkter där det för mig är mest angeläget att åstadkomma konkreta förslag, som Åsa Torstensson efterlyser, är just frågan om hur vi ska underlätta för människor, hur vi ska stimulera och göra det mer meriterande och hur vi ska se till att det inte blir som nu med politiskt förtroendevalda, dvs. att allt färre ägnar sig åt politiskt förtroendevalt arbete. Vi ska tvärtom vända utvecklingen och se till att fler människor får möjlighet att delta i det politiska arbetet. Utredningen ska alltså lämna ett antal konkreta förslag. Det är uppgiften.

Sedan genomför vi också saker. Det är inte bara tal utan det är också verkstad på min del av Justitiedepartementet. Senast i går fattade regeringen beslut om nya tilläggsdirektiv till den sittande parlamentariska författningsutredningen.

Anf. 28 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Jag tror att det finns mycket i det demokratiministern beskriver som många väntar på. Demokratiministern säger också att vi inte bara kan hålla på med analyser. Men trots detta fångar nya utredningar återigen upp att vi ska fördjupa analysen.

Talar vi om deltagardemokrati utifrån de många människornas medverkan tror jag inte att vi under ytterligare mandatperioder kan analysera. För att få den breda deltagardemokratin måste vi också klara av att se utanför det konkreta antalet förtroendevalda i dag och den representativa demokrati vi har i dag. Det gäller att se att det finns så många andra rörelser som är demokratiska i dessa sammanhang som är ett komplement till den representativa demokratin.

Ett aktivt deltagande är att fånga in vardagsmakten. Där kan jag här och nu som aktiv medborgare vara delaktig i skolor, daghem, ålderdomshem, lekplatsers utformning, utformning av parker och mycket annat. Vi har analyserat detta vid ett flertal tillfällen. Då kan man inte vara nöjd

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

med att vi återigen överlämnar brukarstyrelserna till en ny utredning för att utvärdera dem.

Vad jag saknar är en tydligt viljeinriktning och besked om när förslag kan komma. Det finns inte direkta fel i svaret. Det är snarare brist på svar som svarar mot de förhoppningar och det engagemang som finns hos flertalet människor. Det gäller inte bara debatten bland våra statsvetare och debatter i riksdagen och i kommunfullmäktige. Det pågår också en debatt om engagemang och den demokratiska delaktigheten hos de många människorna, fast på ett annat sätt och i andra rum.

Om vi fördröjer med ett antal analyser finns det viss risk att det blir stora besvikelser innebärande att det blir svårigheter med att fånga upp engagemanget på det positiva sätt som jag tror att engagemanget är till för när det gäller att stärka den representativa demokrati som vi i dag har.

Jag skulle vilja ställa den konkreta frågan om demokratiministern kan se att vi under den mandatperiod som demokratiministern har på sig får konkreta förslag som är sådana att deltagardemokratin i Sverige faktiskt ökar.

Anf. 29 Statsrådet BRITTA LEJON (s):

Herr talman! Jo, jag ska gärna svara, Åsa Torstensson! Jag är beredd att åstadkomma konkreta lagändringar och andra sorters regeländringar och incitament för att förändra och fördjupa folkstyret.

Nu har Demokratiutredningen lämnat sitt slutbetänkande. Som jag sade tidigare är det väsentligt att de förslag om förändringar som jag som demokratiminister kan lägga är så realistiska, så väl förankrade och så väl förberedda på alla tänkbara sätt som det bara går att uppnå. Därför, men också därför att de här frågorna berör alla svenska medborgare, har jag sagt att jag vill göra en ordentlig remiss av Demokratiutredningens slutbetänkande.

Vi gör inte en vanlig tremånadersremisshantering med ett mindre antal remissinstanser när det gäller Demokratiutredningens slutbetänkande. Tvärtom utvidgar vi det här till ett rådslag där vi försöker stimulera många olika ideella organisationer och aktörer i samhället till att lämna svar på utredningen. Det rådslaget ska pågå under resten av året, har vi tänkt.

Samtidigt som rådslaget pågår och samtidigt som Demokratidelegationen nu under våren inrättas för att ytterligare stimulera till den här diskussionen och det här rådslaget pågår den utredning som Åsa Torstensson ett antal gånger har hänvisat till.

När vi har fått remissvaren från Demokratiutredningen och, så småningom, också från den lokala demokratiutredningen är jag självfallet beredd att lämna alla förslag som jag anser är nödvändiga för att fördjupa folkstyret.

Däremot är jag kanske inställd på att jag inte kommer att kunna göra allt som jag vill göra inom ramen för nuvarande mandatperiod. Således hoppas jag att andra demokratiministrar efter mig och andra demokratiskt intresserade politiker i denna kammare är beredda att fortsätta det här arbetet. Detta är inte en fråga för en enskild mandatperiod – det måste vi ha klart för oss – utan det här är ett långsiktigt arbete. Man kan inte åstadkomma förändringar under en väldigt begränsad tid.

Ju mer jag håller på, desto fler vägar ser jag och desto fler möjligheter tycker jag öppnar sig. Jag är inte alls desillusionerad och hyser inte på något sätt misstro mot att vi skulle kunna lyckas.

Just mot bakgrund av den medvetenhet som finns i hela svenska samhället och det aktiva engagemang som svenska folket ger uttryck för och visar i vardagen, som Åsa Torstensson hänvisar till, i olika former av nya rörelser har vi en mycket god grund att stå på när vi ska förbättra demokratin i Sverige.

Anf. 30 ÅSA TORSTENSSON (c):

Herr talman! Naturligtvis är demokratiutvecklingen i det läge som vi i dag befinner oss i en mycket långsiktig process – en process som förhoppningsvis aldrig tar slut. Det är vårt uppdrag att ständigt återvinna demokratin. Men det är också, tror jag, vår uppgift att vara öppna och medvetna om att vi ständigt måste återvinna demokratin i samhällslivet just nu; detta för att återvinna nya generationers engagemang i de demokratiska processerna.

Demokratiministern säger avslutningsvis, och det tror jag är väldigt viktigt, att det kommer konkreta förslag även den här mandatperioden. Det är ju inte så att demokratidiskussionerna börjat under den här mandatperioden. Men demokratiministern har gett uttryck för konkreta ambitioner och det gör att det knyts stora förhoppningar och förväntningar till att något faktiskt ska ske. Annars är ju risken stor, som sagt, att man under nästa demokratiministers mandatperiod börjar om. Att ingenting händer och att man inte tar till vara det engagemang som finns är det som skapar negativa rörelser i samhället.

Nu har jag stora förhoppningar om att det kommer förslag. Utifrån de resonemang som förekommit kring deltagardemokrati, kommunala självstyrelser, folkomröstningar och kommunandelningar har jag förväntningar om att det kommer förslag som berör dessa saker. Vi i Centerpartiet kommer naturligtvis att vara aktiva när det gäller sådana konkreta förslag. Om de går i den riktning som vi hitintills har diskuterat kommer demokratiministern att få stöd för konkreta förslag om saker och ting. Jag har alltså stora förväntningar här. Tack återigen för svaret!

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemorior om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och delats ut till kammarens ledamöter:

Typgodkännande av tillverkning av regummerade däck för fordon i nyttrafik och släpvagnar för dessa KOM (1999) 727

Typgodkännande av tillverkning av regummerade däck för motorfordon och släpvagnar för dessa KOM (1999) 728

Förslag till förordning om allmänhetens tillgång till Europaparlamentets, rådets och kommissionens handlingar KOM (2000) 30

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Svar på
interpellationer

Prot.
1999/2000:81
17 mars

10 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1999/2000:77 till lagutskottet

Redogörelser
1999/2000:RR5 till finansutskottet
1999/2000:RR6 till utbildningsutskottet

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 10.36 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.00 då de till dagens bordläggning aviserade ärendena väntades föreligga.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.00.

11 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Propositioner
1999/2000:67 Effektivare handläggning av strafförelägganden m.m.
1999/2000:80 Avtal om handel, utveckling och samarbete mellan Euro-
peiska gemenskapen och dess medlemsstater och Sydafrika
1999/2000:87 Obligatorisk mammaledighet

Skrivelse
1999/2000:90 Nordiskt samarbete 1999

Skatteutskottets betänkanden
1999/2000:SkU19 Mervärdesskattefrågor med anledning av Öresunds-
förbindelsen
1999/2000:SkU20 Ändring i dubbelbeskattningsavtalet mellan Sverige
och Folkrepubliken Kina

Miljö- och jordbruksutskottets betänkanden
1999/2000:MJU7 Producentansvarets betydelse i avfallshanteringen
1999/2000:MJU10 Genomförande av EG-direktiv om biocidprodukter,
m.m.
1999/2000:MJU12 Genteknik

Konstitutionsutskottets betänkande
1999/2000:KU11 Fri- och rättighetskydd

Finansutskottets betänkanden
1999/2000:FiU16 Offentlig upphandling
1999/2000:FiU21 Statliga spel

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Försvarsutskottets betänkande
1999/2000:FöU3 Lag om försvarsunderrättelseverksamhet

Socialförsäkringsutskottets betänkande
1999/2000:SfU9 Uppehållstillstånd på grund av anknytning

12 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 16 mars

1999/2000:299 av *Göte Jonsson* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Vård av egna barn i hemmet
1999/2000:300 av *Jan-Evert Rådström* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Uppföljning av handläggningstider

den 17 mars

1999/2000:301 av *Göran Lindblad* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Donationer av läromedel till skolan
1999/2000:302 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till justitieminister Laila Freivalds
Lagstiftning mot pornografi genom Internet
1999/2000:303 av *Charline Pålsson* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Utsatta barn i Sverige

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 16 mars

1999/2000:703 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Vinstpengar ur kommunala bostadsföretag
1999/2000:704 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Illegal försäljning av alkohol i butik

Prot.
1999/2000:81
17 mars

1999/2000:705 av *Desirée Pethrus Engström* (kd) till socialminister Lars Engqvist
Införselregler
1999/2000:706 av *Agne Hansson* (c) till justitieminister Laila Freivalds
Olagliga överlåtelser av fastigheter
1999/2000:707 av *Agne Hansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Konkurrensneutralitet i tandvården
1999/2000:708 av *Agne Hansson* (c) till socialminister Lars Engqvist
Kostnadsökningarna i tandvården
1999/2000:709 av *Agne Hansson* (c) till miljöminister Kjell Larsson
Import av äldre dieselbilar
1999/2000:710 av *Agne Hansson* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Resurser till väginvesteringar

den 17 mars

1999/2000:711 av *Carina Hägg* (s) till jordbruksminister Margareta Winberg
Porr fria hotell
1999/2000:712 av *Carina Hägg* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Kvinnors situation i Pakistan
1999/2000:713 av *Mikael Oscarsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Inackorderingstillägg

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 16 mars

1999/2000:637 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till justitieminister Laila Freivalds
Polisverksamheten på Södertörn
1999/2000:649 av *Johan Pehrson* (fp) till utbildningsminister Thomas Östros
Särskilt utbildningsbidrag
1999/2000:652 av *Rolf Gunnarsson* (m) till utbildningsminister Thomas Östros
Universitet och högskolor
1999/2000:657 av *Catharina Hagen* (m) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Reavinstbeskattning vid försäljning av nybildad bostadsrätt
1999/2000:661 av *Marie Granlund* (s) till utrikesminister Anna Lindh
Diskrimineringsfrågor i Europakonventionen

1999/2000:665 av *Chatrine Pålsson* (kd) till utbildningsminister Thomas Östros
Kunskap om tungmetaller under läkarutbildningen
1999/2000:672 av *Helena Bargholtz* (fp) till utrikesminister Anna Lindh
Avkriminalisering av homosexualitet i Rumänien

Prot.
1999/2000:81
17 mars

den 17 mars

1999/2000:624 av *Carina Hägg* (s) till statsrådet Leif Pagrotsky
Export av pornografiskt material
1999/2000:660 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Mainstreaming inom bostadssektorn
1999/2000:673 av *Helena Bargholtz* (fp) till justitieminister Laila Freivalds
Revidering av EU:s dataskyddsdirektiv

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 21 mars.

15 § Kammaren åtskildes kl. 12.01.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 10.36 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om frågestund	1
3 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
4 § Svar på interpellation 1999/2000:244 om samerna	6
Anf. 1 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	6
Anf. 2 EWA LARSSON (mp)	7
Anf. 3 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	8
Anf. 4 EWA LARSSON (mp)	9
Anf. 5 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	10
Anf. 6 EWA LARSSON (mp)	11
Anf. 7 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	11
5 § Svar på interpellation 1999/2000:259 om skärgården	12
Anf. 8 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	12
Anf. 9 RIGMOR STENMARK (c)	13
Anf. 10 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	14
Anf. 11 RIGMOR STENMARK (c)	14
Anf. 12 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	15
Anf. 13 RIGMOR STENMARK (c)	15
6 § Svar på interpellation 1999/2000:261 om eldressyr av hundar	16
Anf. 14 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	16
Anf. 15 GUDRUN LINDVALL (mp)	17
Anf. 16 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	18
Anf. 17 GUDRUN LINDVALL (mp)	18
7 § Svar på interpellation 1999/2000:266 om EU:s jordbruksstöd	19
Anf. 18 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	19
Anf. 19 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	19
Anf. 20 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	21
Anf. 21 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	21
Anf. 22 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	22
Anf. 23 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	23
Anf. 24 Jordbruksminister MARGARETA WINBERG (s)	23
8 § Svar på interpellation 1999/2000:178 om lokal demokrati för ökad trygghet	24
Anf. 25 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	24
Anf. 26 ÅSA TORSTENSSON (c)	25

Anf. 27 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	26	Prot.
Anf. 28 ÅSA TORSTENSSON (c)	27	1999/2000:81
Anf. 29 Statsrådet BRITTA LEJON (s)	28	17 mars
Anf. 30 ÅSA TORSTENSSON (c)	29	<hr/>
9 § Anmälan om inkomna faktapromemorior om förslag från		
Europeiska kommissionen.....	29	
10 § Hänvisning av ärenden till utskott	30	
Ajournering.....	30	
Återupptagna förhandlingar	30	
11 § Bordläggning.....	30	
12 § Anmälan om interpellationer.....	31	
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	31	
14 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	32	
15 § Kammaren åtskildes kl. 12.01.....	33	

Prot.
1999/2000:81
17 mars

Elanders Gotab, Stockholm 2000